

Geschiedenis Jozefkerk

De Hervormde Gemeente Assen kerkte al vanaf het begin van de 17e eeuw in de (voormalige) Kloosterkerk, Mariakerk of Abdijkerk, het vroegere bedehuis van het verdwenen klooster Mariencamp aan de Brink, toentertijd in de volksmond 'De Oude Kerk' genoemd. Door de jaren heen bleef de gemeente groeien, waardoor de Abdijkerk op een gegeven moment te klein werd. Nadat de Abdijkerk in de 18e eeuw al een aantal malen was vergroot ging men vanaf 1840 daadwerkelijk aan de slag met de realisatie van een nieuwe, grotere kerk. Met de gemeente Assen werd onderhandeld over de verkoop van de Abdijkerk. De toenmalige koning Willem II ontving in december 1841 op zijn verjaardag een brief waarin werd gesteld dat door het te klein worden van de Abdijkerk "veel mensen de openbare godsdienst niet meer bijwonen. Ze worden daardoor een prooi van verwildering en toeneming in zedeloosheid". Assen telde rond 1848 ca. 4200 mensen, waarvan ca. 3500 als "Hervormd" stonden ingeschreven.

Na vier jaar had de Hervormde Gemeente de financiën voor de nieuwe kerk, die was begroot op f 44.000, op orde: de gemeente Assen betaalde f 10.000 voor de verkoop van de Abdijkerk, de Hervormde gemeente moest zelf f 10.000 bijdragen en de resterende f 24.000 kreeg men van het rijk. Deze royale bijdrage van het rijk was waarschijnlijk mede te danken aan de grote inzet van de Commissaris der Konings mr. L.N. van Randwijk. Het terrein waarop de kerk werd gebouwd lag aan de "Grote Broeklaan", langs de laan van mevrouw Collard en de Beilerweg.

Het Classicistische gebouw werd ontworpen door hoofdingenieur C.J. Spaan van Waterstaat en Publieke Werken. Bij kerken die in die tijd werden gebouwd was het Ministerie van Waterstaat en Publieke Werken namelijk verantwoordelijk voor de bouw. Het ontwerp van de kerk is dan ook wat we tegenwoordig een "Waterstaatskerk" noemen, gebouwd in de zogenaamde waterstaat stijl. Deze kerken worden gekenmerkt door het streven naar symmetrie, het gebruik van boogramen van ongekleurd glas, een zuilenfront, pilasters, een toren en witgepleisterde binnen-muren. Aannemer Wouda, die de bouw van de kerk voor f 41.000,- kon realiseren, begon in 1846 met de werkzaamheden.

De officiële opening van de "Grote Kerk" vond plaats op 30 april 1848. Het was een sobere plechtigheid waarbij zelfs het verzoek om de inwijding met hoornmuziek en een zangkoor te mogen opluisteren, werd afgewezen.

Met de bouw van de kerk was Assen een markant herkenningspunt rijker geworden. De Beilerstraat werd vanaf de Markt tot aan de kerk voortaan Kerkstraat genoemd, de toentertijd nog onbebouwde straat naar de Brink werd Torenlaan en het plein voor de kerk heette van nu af Kerkplein.

Op 13 juni 1910 sloeg het noodlot echter toe: tijdens een hevig noodweer werd de toren van de kerk door de bliksem getroffen. De brand die volgde was, vanwege de grote hoogte, moeilijk te bestrijden. Door de brand werden de toren en de klok dusdanig beschadigd dat ze moesten worden vervangen. Het kostbare Van Dam-orgel, dat in 1896 het oude "van Oeckelen" orgel dat was meegekomen uit de Abdijkerk verving, liep waterschade op. Architect Hurman uit Groningen maakte uiteindelijk een ontwerp voor de herbouw van de toren. Deze werd groter dan de oorspronkelijke toren en ook het front van de kerk werd op zijn advies in 1911 door uitvoerder Dieters uit Assen aangepast. De 340 kilo zware door de brand gebarsten klok wordt door de firma Van Bergen te Midwolda hergoten en opnieuw geplaatst. Tevens werd kort na de brand een actiecomité opgericht om in de nieuwe toren een uurwerk geplaatst te krijgen. De inspanningen werden beloond zodat sinds 1911 de burgerij op de toren kon zien hoe laat het was.

De afgelopen eeuw is de kerk een aantal malen verbouwd. Een ingrijpende herinrichting en verbouwing vond plaats in de jaren 1936 tot 1938 van de 20e eeuw. Hierbij werd het interieur een kwartslag gedraaid waardoor de preekstoel aan de kant van de Collardslaan kwam te staan. De twee boogvensters in de westelijke gevel werden dichtgemetseld en in de noordgevel werden 4 kleine boogvensters bijgeplaatst. Verder werd er een door 12 pilaren ondersteund, verlaagd gewelf aangebracht, waardoor er binnen in de kerk een kruisvorm ontstond.

Op 5 maart 1943 werd de hergoten luidklok van 1911 door de Duitse bezetter uit de toren gehaald en afgevoerd naar Hamburg. Daar verdween het in de smeltovens en werd vermoedelijk hergebruikt voor oorlogstuig.

Op zondag 23 september 1951 werd een nieuwe luidklok in gebruik genomen. Gewicht 600 kg, doorsnede 96 cm, toon gis, materiaal 80% brons en 20% tin. Vervaardigd door de firma van Bergen te Heiligerlee.

In de jaren '70 bleek de na de brand van 1911 uitgevoerde torenrestauratie minder deugdelijk uitgevoerd dan gedacht. De toren ging steeds meer uit het lood staan waardoor instortingsgevaar dreigde. Het gevaar werd zo groot dat de toren op 14 juni 1979 naast de kerk werd gezet. Aangezien inmiddels ook de nodige grote mankementen aan de kerk werden ontdekt, werd in 1981 een zeer ingrijpende verbouwing noodzakelijk. Door het houden van acties, bazaars, royale giften van gemeenteleden en verkoop van het Julianagebouw en voormalige pastorie aan de Nobellaan, kwam een bedrag van anderhalf miljoen gulden uit de kerkelijke gemeente beschikbaar. Verder werd door de overheid een bedrag van 1,8 miljoen gulden beschikbaar gesteld en ontving men van het Prins Bernhardfonds een bedrag van f 179.000,--. Hiermee was de totale begroting gedekt.

Het Asser architectenbureau Niemann, Steeneken en Tangerman maakte het ontwerp voor de nieuwe inrichting van de kerk. In de kerkzaal werd de oorspronkelijke opstelling van het oorspronkelijke interieur van 1848 weer hersteld. De preekstoel verhuisde weer naar de noordgevel en de boogvensters aan de Collardslaanzijde werden weer opengebrouwen. Het derde raam aan de Kerkstraatzijde en het verlaagde gewelf bleven in verband met de kosten en energiebesparing gehandhaafd.

De entrees aan de Kerkstraat verdwenen en een groot deel van de ruimte tussen de kerk en het voormalig catechisatielokaal werd benut voor een houten aanbouw ten behoeve van een extra (vergader)zaal. Tevens konden de toiletten worden vergroot door een uitbreiding aan de noord-zijde van de bestaande toiletgroep. Op zondag 4 juli 1982 werd in de gerestaureerde kerk de eerste dienst gehouden.

Het monumentale kerkorgel werd tijdens deze renovatie tevens grondig gerestaureerd, waarbij o.a. ter completering van een aantal verdwenen registers pijpwerk beschikbaar kwam van het voormalige Van Dam-orgel van de Oosterkerk te Leiden. Het van Dam-orgel kreeg zijn monumentale waarde terug. Dankzij de inzet van de toenmalige "De activiteiten-commissie Jozefkerk, kwamen financiën beschikbaar om de Dulciaan, die op de plaats zat van de Klarinet, te vervangen door een Klarinet verkregen uit het orgel in de kerk te Bathmen. Hierdoor is het orgel weer teruggebracht in zijn originele staat. De Dispositie bestaat nu uit een hoofdwerk met elf registers, een bovenwerk met negen en een paneel met zes registers. Begin 21e eeuw werden in het fronton boven de hoofdingang de Romeinse cijfers MDCCCXLVIII (1848) aangebracht. (Zie tevens het kopje orgel van onze website)

In 2008 werd wederom groot onderhoud en schilderwerk uitgevoerd. Hierbij werd tevens de verouderde toiletgroep in de centrale hal/ontmoetingsruimte gemoderniseerd en uitgebreid en verbouwd tot herentoilet. Op de naastgelegen binnenplaats (noordzijde) werd een aanbouw gerealiseerd ten behoeve van een dames, - invaliden toilet die vanuit de centrale hal bereikbaar zijn.

De laatste recente renovaties en restauraties dateren van 2014 en 2015.

De opgetreden scheuren in de muren van de kerkzaal werden gedicht. Tevens werden de onderzijde van de muren aan de West en Zuid zijde van de kerkzaal afgebikt en van nieuwe stuclagen voorzien.

De dakgoten van het kerkgebouw en bijzalen werden vervangen door uitvoeringen van koper.

Loopbruggen boven het gehele plafond in de kerkzaal werden aangelegd om inspecties, komende restauraties en vervanging van lampen veilig mogelijk te maken. Het plafond van de kerkzaal werd aan de buitenzijde voorzien van, volgens hedendaagse norm, nieuw isolatiemateriaal.

Tevens werden aandrijfmechanismen en wijzerplaten van de torenklok vernieuwd en gereviseerd.

Ook werd op de wijzerplaten de uur aanduiding voorzien van nieuwe led verlichting.

In 2016 staat een grote renovatie van het monumentale Van Dam-orgel gepland. Dit in het kader van de al eerder genoemde BRIM-Regeling.